

Moc se neodvozuje jen z voleb

Když Miloš Zeman nedávno zdůvodňoval nutnost přijetí nového tiskového zákona, mluvil o dvou typech politických sil. »První je ten, který svoji legitimitu získává ve svobodných volbách, a musí se tedy ucházet o důvěru občanů jako voličů. Druhý typ je ten, který žádnou legitimitu tohoto typu nemá, ale který je o to ochotnější, protože mu nic jiného nezbývá, vytvářet prostřednictvím kuloárních intrik různé politické kombinace, vyvolávat mediální kampaně a anti-kampaně, aniž by byl kýmkoliv kontrolován.« Čeští novináři, kteří podle Zemana patří k druhému typu politických sil, »propadli jistěmu sebevědomí, které není příliš zdůvodněno«. Ten, kdo něco umí, to dělá, ten, kdo to neumí, o tom píše.

Na sarkastickou poznámku ministrského předsedy je samozřejmě možné odpovědět též sarkasticky – totiž, že lidé, kteří skutečně něco umějí, se české politice vyhýbají. Vědí dobře, že by za současné situace brzy utonuli v moři průměrnosti, zákulisních intrik a oportunistu. Za Zemanovými slovy se ale

skrývá mnohem závažnější tvrzení. Premiér totiž sděluje všem těm, kdo nejsou profesionálními politiky, aby se do politiky nepletli. Ale v demokratickém státě je mechanismus tvorby politiky mnohovrstevný proces. Do politiky mají právo mluvit všichni, a to nejrůznějšími způsoby. Činí tak nejen nejrůz-

Lidé, kteří skutečně něco umějí, se české politice vyhýbají. Vědí dobře, že by za současné situace brzy utonuli v moři průměrnosti, zákulisních intrik a oportunistu.

nější nátlakové skupiny a občanské iniciativy, ale také média. Jakým způsobem ti u moci takové vlivy zpracují, záleží do velké míry na stavu politické kultury.

Západní média se samozřejmě snaží důsledně oddělovat zprávy od názorů. Vyjadřování názorů je ovšem důležitou součástí tvorby politiky. Je například běžné, že nejprestižnější americká média (na rozdíl od Evropy – pozn. red.) oficiálně podpoří toho kterého kandidá-

ta při senátorských nebo prezidentských volbách. Nikdo je přitom neobviňuje z toho, že se snaží měnit mocenské poměry. Přední komentátoři na Západě nejsou žádní neumětelní, kteří se drží pera pouze proto, že neumějí nic jiného. Někteří z nich jsou, po právu, mnohem váženější než naprostá většina

politiků. V rozvinutých společnostech přitom tvorbu politiky významným způsobem ovlivňují i profesionálové, které vskutku nikdo nevolil. Jsou to nejrůznější takzvané »think-tanks« a další expertní skupiny, které tvoří celou jednu dimenzi občanské společnosti známou jako »public policy groups«. Politici jejich expertním stanoviskům a doporučením pozorně naslouchají. V Čechách, kromě několika prvních vlaštovek, takové sku-

piny neexistují a politici těžce snášejí i ostatní občanské iniciativy nebo významné komentátory, kteří se zajímají o věci veřejné. V nedávném televizním vystoupení Zeman například mluvil o prestižním diskusním fóru Lípa jako o jakési baště politických ztroskotanců. Ve skutečnosti se setkání Lípy účastní významní čeští odborníci, novináři a někteří současní a bývalí politici pouze s jediným cílem: učit se ve vzájemné diskusi rozumět složitým tématům.

Někteří naši přední politici ovšem trpí poněkud paranoidní představou, že jakákoliv iniciativa, která vznikne mimo politické strany, je pokusem připravit ty u moci o moc. Stále ještě nechápou své účinkování v politice jako službu veřejnosti, ale především jako službu sobě. Je proto přirozené, že kritické názory na svou činnost stejně jako náměty ke zlepšení poměrů vnímají jako jakési vměšování »nelegitimních sil« do záležitostí, do kterých nikomu mimo stranické sekretariáty nic není.